

ต่ำ เพราะขาดการศึกษาทั้งในและนอกระบบ และมีระดับการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน จึงทำให้ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยพร (2541) พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์ความต้องการการฝึกอบรมวิชาวานเกษตรของผู้สอนในโรงเรียนประถม และเมื่อพิจารณาการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ที่ปลูกกาแฟอราบิก้าในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ จะเห็นได้ว่าจำนวนครั้งในการฝึกอบรมมีเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ยิ่งเกษตรกรมีระดับความรู้บ่อยจำนวนครั้งในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกกาแฟอราบิก้าย่อมจะเพิ่มตามไปด้วย เนื่องจากเกษตรกรที่มีความรู้จำเป็นต้องแสวงหาวิธีการ หรือศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการปลูกให้มากขึ้น ซึ่งวิธีการหนึ่งที่ทำให้ง่ายคือการเข้ารับการฝึกอบรมเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า

การอบรมด้านการปลูกกาแฟอราบิก้า การอบรมมีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ ซึ่งอาจเกิดจากจำนวนครั้งในการฝึกอบรมที่เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับมีจำนวนครั้งที่เพียงพอต่อการรับรู้และเข้าใจในเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า จึงทำให้มีการยอมรับเทคโนโลยี และเข้าใจถึงประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งถ้าหากเกษตรกรมีจำนวนครั้งของการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น เช่น อย่างน้อยการได้รับการฝึกอบรม 1 ครั้ง ก็อาจทำให้เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้ามากขึ้นก็ได้ อุดิเรก (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับการปลูกถั่วเหลืองเขียวโพด โดยการไม่เผาและไม่ไถพรวน โดยชนเผ่าปะหล่อง บ้านปางแดงใน ตำบลเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระดับการยอมรับการปลูกถั่วเหลืองเขียวโพดและไม่ไถพรวน ขึ้นอยู่กับจำนวนครั้งของการอบรมด้านการปลูกถั่วเหลืองเขียวโพดและไม่ไถพรวน

2.) ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้จากการขายกาแฟอราบิก้า รายได้ครัวเรือน เงินทุนในการปลูกกาแฟอราบิก้า จำนวนแรงงาน พื้นที่ปลูกกาแฟอราบิก้า ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า ของเกษตรกรผู้ปลูกชาเมี่ยง ในโครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านปางมะโอ อาจมีสาเหตุมาจาก เกษตรกรมีรายได้จากการขายกาแฟอราบิก้า ยังเป็นรายได้รองจากการขาย ชา เมี่ยง ดังจะเห็นได้จากรายได้เฉลี่ยจากชา และเมี่ยงเฉลี่ยอยู่ที่ 33,638.00 บาท ในขณะที่รายได้เฉลี่ยจากการขายผลผลิตกาแฟอราบิก้าเฉลี่ยอยู่ที่ 7,100.29 บาท และเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์ในการปลูกกาแฟน้อย และได้รับผลตอบแทนที่ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย นอกจากนี้ยังพบว่ารายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (42,188.75 บาท) สูงกว่าการขายผลผลิตกาแฟอราบิก้า เพราะการปลูกกาแฟถือว่าเป็นอาชีพใหม่ที่มีความรู้ และต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างดี จึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้รายได้จากผลผลิตกาแฟอราบิก้า และรายได้ครัวเรือน

ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า ในด้านพื้นที่ปลูกกาแฟอราบิก้า พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากสภาพพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นป่าทึบ มีความสูงชัน ทำให้ยากลำบากต่อการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต และผลผลิตกาแฟจึงทำให้พื้นที่ปลูกกาแฟอราบิก้าไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า

3.) ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ทักษะคิดในการปลูกกาแฟอราบิก้า พบว่ามีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า โดยจะเห็นได้จากเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในและทักษะคิดเกี่ยวกับการปลูกกาแฟอราบิก้าอยู่ในระดับมาก จึงทำให้เกษตรกรเกิดการยอมรับเทคโนโลยีการปลูก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเห็นผลที่ชัดเจน ถึงแม้จะมีขั้นตอนการปฏิบัติดูแลรักษาที่ยุ้งยาก ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมพื้นที่ก่อนปลูก การปลูกและการดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว อีกทั้งยังประสบปัญหาเรื่องคุณภาพของผลผลิต แต่ผลประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับในอนาคตข้างหน้านั้นมีสูง เนื่องจากแนวโน้มการบริโภคชาเขียว ของคนในปัจจุบันลดลง การปลูกกาแฟจึงเป็นอาชีพหนึ่งที่จะมาชดเชยจุดนี้ได้

2. การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเขียว

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีการยอมรับเชิงความคิดเห็นต่อเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้า ระดับมากในภาพรวม และการยอมรับนำไปปฏิบัติ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับเทคโนโลยีการปลูกกาแฟอราบิก้าของเกษตรกรผู้ปลูกชาเขียว โดยเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในทุกขั้นตอนของการปลูกกาแฟอราบิก้า เริ่มตั้งแต่การเตรียมการก่อนปลูก การปลูกและดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวอยู่ในระดับมาก นั้นแสดงให้เห็นว่าเมื่อเกษตรกรเกิดกระบวนการเรียนรู้แล้วนำไปสู่การปฏิบัติและเกิดการยอมรับในที่สุด ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการยอมรับของ (Farmers' Adoption) Mosher (1986) อ้างโดยแสงอรุณ (2537) ได้ให้ความหมายของการยอมรับว่า “เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยที่เกษตรกรได้รับรู้แล้วพิจารณาและในที่สุดจะปฏิบัติหรือยอมรับนวัตกรรมนั้น” และ พงษ์ศักดิ์ (2536) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีต่อการยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตรที่สูงของชาวเขาเผ่าม้งในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องคือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ คือ ทุนในการดำเนินงานของเกษตรกร สิ้นเชื่อในการกู้เงินทางการเกษตรและภาระหนี้สินของเกษตรกรชาวเขาที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับสิ่งใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตรที่สูงสำหรับปัจจัยด้านการถือครองที่ดินและฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่มีผลยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการทางการเกษตร ปัจจัยทางสังคม คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนจะเป็นตัวกำหนดให้เกษตรกรยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตรแตกต่าง

กันออกไป ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา แรงงานในครัวเรือนของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งไม่มีความแตกต่างในการยอมรับสิ่งปฏิบัติใหม่ๆ ในการดำเนินการเกษตร ผลการศึกษาการยอมรับสอดคล้องกับ สิทธิกร (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการส่งเสริมการปลูกกระถินเทพา ในพื้นที่จังหวัดนครพนม พบว่าความรู้ด้านตลาดรับซื้อ และราคามีความสัมพันธ์กับการยอมรับการส่งเสริมการปลูกกระถินเทพาในพื้นที่จังหวัดนครพนม

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปลูกกาแฟอราบิก้าเพื่อเพิ่มรายได้ในสวนเมี่ยง

1. ปัญหา

ปัญหาของการปลูกกาแฟอราบิก้าเพื่อเพิ่มรายได้ในสวนเมี่ยงนั้น สามารถสรุปปัญหาต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1) ปัญหาด้านปัจจัยการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านปุ๋ยเคมี สารกำจัดศัตรูและโรคพืชพืชมีราคาสูง
- 2) ปัญหาด้านการปลูกและการดูแลรักษา เกิดการระบาดของเพลี้ยหอยซึ่งเป็นแมลงศัตรูพืชที่สำคัญทำให้ต้นกาแฟอราบิก้าชะงักการเจริญเติบโต
- 3) ปัญหาด้านการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวพบว่าเกษตรกรยังต้องการความรู้ในการแปรรูปกาแฟ อราบิก้าเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตกาแฟอราบิก้าต่อไป

2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะของการปลูกกาแฟอราบิก้าเพื่อเพิ่มรายได้ในสวนเมี่ยงนั้น ภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้ความรู้ ติดตามดูแลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในเรื่องของความรู้ในการปลูกกาแฟอราบิก้า การป้องกันกำจัด โรคแมลง ศัตรูที่สำคัญของกาแฟอราบิก้า การแปรรูปกาแฟอราบิก้าให้ได้คุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด รวมไปถึงการให้ความรู้การบริหารจัดการกลุ่มผู้ปลูกกาแฟอราบิก้าให้เป็นรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) ศึกษาวิจัยการยอมรับการปลูกกาแฟอาราบิก้าเพื่อเพิ่มรายได้ในพื้นที่อื่นๆ ที่การปลูกเมือง
- (2) ศึกษาวิจัยแนวทางการตลาดในการขายกาแฟอาราบิก้าในรูปแบบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์
- (3) ศึกษาวิจัยรูปแบบการปลูกกาแฟอาราบิก้าในระบบวนเกษตร อย่างยั่งยืน